

# בית הספר לתארים מתקדמים

החל משנת תש"ע יפעל בבצלאל בית הספר לתארים מתקדמים, שיאגד את כל התוכנית לתואר שני. אופיו הייחודי של בית הספר לתארים מתקדמים מתבטא בלמידה עצמית ועצמאית, ביכולות ובהתנסות במחקר תיאורטי, רפלקטיבי ומעשי, בהרחבת אופקים, בראייה רב־ממדית של תחומי האמנויות והעיצוב, ובעיקר בבגרות מקצועית ועצמאות יצירתית. בית הספר ישאף להיות בית ספר בינלאומי המקיים קשרים הדוקים עם בתי ספר מצטיינים־מקבילים בחו"ל, מקיים חלק מהקורסים והפעילויות האקדמיות האחרות באנגלית ומזמין סטודנטים מכל העולם. תוכנית הלימודים העיונית של בית הספר תפעל בימי רביעי ותעניק ייעוץ והכוונה אקדמיים. לתוכנית ימונה מרכז לימודים עיוניים, בעל תואר דוקטור וניסיון בהוראה, מסגל המחלקה להיסטוריה ותיאוריה בבצלאל. בית הספר יקיים קורסים משותפים ותוכנית אקס־קוריקולרית משותפת, ובכלל זה סמינר אורחים, כנסים, תערוכות, פסטיבלים, פרזנטציות, והרצאות. יושם דגש על זיקה ללימודי התחומים השונים בתואר הראשון מחד גיסא, ועל בידול התואר השני מאידך, הן בפעילות האקדמית והן בסגל המרצים. בית הספר יעודד קבוצות מחקר ופיתוח של מרצים וסטודנטים, בשיתוף מוסדות אחרים ובצוותים רב־תחומיים, כחלק אינטגרלי או כתוספת ללימודי התואר.

תוכנית לתואר שני  
בעיצוב אורבני M.Urb.Des

109

## רציונאל התוכנית מצוי בקיום האינטגרטיבי שלה, או ליתר דיוק בממד האינטגרטיבי של הסטודיו, שהוא המרכיב המרכזי של תוכנית הלימודים. תוקפו האקדמי של הסטודיו יתקיים מתוך התובנות של עצמו, אך בעיקר מתוך העברה ופרשנות של הדין העיוני בקורסים ובסמינרים ובמהות הסוגיות שיידונו בו.

תפישת התוכנית היא שכל עשייה בחטיבת לימוד אחת, היא מקור השראה לחטיבת לימוד אחרת. באמצעות התוכנית, אנו מבקשים להקנות לסטודנטים את היכולת להטמיע שיח תיאורטי ומחקרי לתוך החשיבה התכנונית-עיצובית שלהם ולהגיע על-ידי כך לתוצאות שיש בהן קצה פתוח להמשך הדין והמחקר.

התוכנית מבוססת על פרויקט מבוסס ידע (knowledge based design project) ומטרתה להעשיר את איכות הסביבה בערים על-ידי עיצוב חדשני המתייחס למחקר התיאורטי של המבנה המרחבי של צורת העיר. לדוגמא: העיר ירושלים וסביבתה רבת הפנים יוצרת מעבדה חיה לנושאים אורבניים מגוונים: ממרכיבי השימור ברמה העולמית, התחדשות העיר הפנימית ועד לשיקום, התחדשות ובנייה חדשה בשולי העיר. תופעות ירושלמיות אלו מתרחשות במגוון יוצא דופן שדומה שאין שני לו של אוכלוסיות אתניות, דתיות ותרבותיות שונות. אך כמובן שבשיעורי הסטודיו יעסקו גם בסביבות עירוניות אחרות שיש בהן מורכבות הראויה לציון.

התוכנית כולה פונה ברמה תיאורטית ויישומית גם יחד לנושאים העומדים על סדר היום הציבורי, בהיבטים רבת-חומיים. התוכנית יוצרת זיקה בין לימודי הסטודיו לבין לימודי הסמינר ובין היתר דנה בסוגיות כגון: ערים חדשות והתחדשות עירונית; מטרופוליס ומגלופוליס, דמות ותדמית ערים ויישובים בגדלים שונים; ציפוף ושיקום; שימור אורבני ומורשת; הקשרי עבר והווה; שטחים פתוחים ופנאי עירוני; הפריפריה העירונית והישוב הכפרי; תבניות חדשניות בארגון העיר; שינויים במאפייני המע"ר – תזוזת מרכזי ערים; שינויים בקני המידה והאפשרות להכלתם.

התוכנית תבחן את המצב הערכי של סוגיות פוליטיות, חברתיות, וכלכליות הנובעות מיצירה וצבירה של שכבות אורבניות נוספות בתוך הערים הקיימות, מצב השונה בתכלית השינוי מהמצב הערכי באזורי הפריפריה הגדלה, בין השאר שאלות אתיות של ניצול משאבי קרקע או שמירת המשאבים לדורות הבאים. קרייקמקרה (case studies) מן התחומים שנמנו לעיל, יפותחו בויקה למוסדות וארגונים שיש להם עניין בנושא והנוגעים בדבר.

ראש התוכנית / פרופ' זאב דרוקמן  
מרכז התוכנית / פרופ' מייק טרנר, הקתדרה של  
אונסק"ו ללימודי עיצוב אורבני ושימור  
רכות מנהלית / אלינור זקן

טלפונים: 02-6249082, 02-6256884  
פקס: 02-6253122

התוכנית מבוססת על שתי חטיבות לימוד ודין עיקריות:

**חטיבה 1: לימודי עיצוב**

א. הסטודיו ופרויקט גמר:

בחטיבה זו עוסקים הסטודנטים במשך ארבעה סמסטרים בעיצוב ותכנון סוגיות אורבניות שונות. לימוד זה נעשה מתוך הבנה שלצד הממד הפרופסיונאלי של העשייה, יש משמעות אקדמית הנובעת מתוך עשייה זו.

ב. תשתיות בעיצוב אורבני:

אל לימודי הסטודיו מצורפים מקצועות התמך של תשתית עירונית, שמאות, G.I.S ומערכות מיחשוב תלת-ממדיות, תיאוריות ומודלים בארגון העיר, כנושאים המזינים את עבודת הסטודיו באופן שוטף.

**חטיבה 2:**

**תיאוריה והיסטוריה של תבנית עיר**

א. לימודים עיוניים:

קורסי ליבה (חובה) ובחירה: הקורסים נבחרו בשל הרצון לרון בעיר כתופעה היסטורית תרבותית, חברתית וכלכלית ולעסוק בפרדיגמות התכנוניות שנהגו במאתיים השנים האחרונות ובתיאום עם הקתדרה של אונסק'ו ללימודי עיצוב אורבני ושימור.

ב. סמינרים:

מאפשרים התעמקות בנושאים ספציפיים המהווים חלק מהפן העיוני של הלימוד המעשי בסטודיו כמו: ירושלים: כתופעה היסטורית, אוניברסאלית, קונפליקטואלית ובעיר שאיננה שייכת רק לתושביה. שימור, שיקום והחייאת העיר: מהנושאים המרכזיים והמשמעותיים

- פרופ' זאב דרוקמן
- פרופ' מייק טרנר
- פרופ' צבי אפרת
- פרופ' דוד גוגנהיים
- ד"ר ענת ארטמן דוד
- אדר' יוסי קליין
- ד"ר נעמי מאירי-דן
- ד"ר דורון בר
- ד"ר מירב אהרון גוטמן
- עו"ד יורם בר-סלע
- שמאי יעקב אודיש
- פרופ' יהושע בן אריה
- פרופ' זלי גורביץ
- ד"ר משה הירש
- ד"ר חיים יעקבי
- ד"ר רון לשם
- גב' יונת מגל
- ד"ר רעיה שני
- אדר' נוף ג'וזי גרין
- ד"ר נועה הייזלר רובין

### תקופת הלימודים

משך הלימודים, כולל פרויקט גמר או עבודת גמר הינו ארבעה סמסטרים. הקורסים מתקיימים בחלקם קמפוס בצלאל הר הצופים, ובחלקם בקמפוס ההיסטורי במרכז ירושלים. הלימודים יתקיימו בימים רביעי ושישי.

### פריסת לימודים

תוכנית הלימודים לתואר שני ניתנת לפריסה של עד 4 שנות לימוד. עבור תוכנית חלקית ישלם הסטודנט לפי נקודות זיכוי. סטודנט שבהר בפריסת לימודים החל מהשנה הראשונה לתואר יחויב להצטרף במהלך שנה זו לשיעורי הסטודיו.

### היקף הלימודים

הדרישות הלימודיות כוללות 46 נ"ז מתוכן 6 נ"ז לפרויקט גמר או עבודת גמר.

1 שש"ש סטודיו /סמינר \_\_\_\_\_ 2 נ"ז  
1 שש"ש הרצאה / תרגיל \_\_\_\_\_ 1 נ"ז  
מפתח זה נקבע באקדמיה באישור הסנאט.

### דרישות התוכנית לקבלת תואר מוסמך בעיצוב אורבני

- צבירת 46 נקודות זיכוי אקדמיות במסגרת קורסי התוכנית.
- מילוי סך החובות האקדמיות כפי שנקבעו בקורסי התוכנית.
- עמידה בכל מטלות הקורסים שפורטו לעיל, על-פי לוח הזמנים הנדרש על-ידי המרצים. דרישות אלה כוללות הכנת ביבליוגרפיה, הגשת עבודות ביניים ועבודות מסכמות בכתב.

שהחברה אמורה לעסוק בהם היום.

גנים בעיר: דיון היסטורי ופילוסופי על מהותו של הגן והשטח הפתוח, שהוא מקום ציבורי אך נתפש כהרחבה למושג הבית.

### סיכום מבנה התוכנית

#### חטיבה 1: לימודי עיצוב

סטודיו ופרויקט גמר \_\_\_\_\_ 24 נ"ז  
תשתיות בעיצוב אורבני (Impact & Implementation) \_\_\_\_\_ 4 נ"ז

#### חטיבה 2: תיאוריה והיסטוריה של תבנית עיר

לימודים עיוניים \_\_\_\_\_ 6 נ"ז  
סמינרים \_\_\_\_\_ 12 נ"ז  
סה"כ \_\_\_\_\_ 46 נ"ז

בכלל מטלות אלה נמנים:

- שלושה פרויקטים העוסקים בתכנון של מרחב אורבני על כל מסמכיהם בסטודיו עיצוב.
- שתי עבודות בהיקף סמינר על יסוד תשתית ביבליוגרפית מבוקרת ובהיקף אקדמי מלא כמקובל בלימודים לתואר מוסמך.
- עבודת רפרט במסגרת לימודי הסמינר.
- פרויקט גמר: פרויקט הגמר צמוד ללימודי עיצוב אורבני לאחר השלמת כל חובות התוכנית.
- פרויקט עיצובי מלווה דו"ח עיוני בהיקף ממוצע של 6,000 מילים, וכן חומרים חזותיים נלווים לפי המתבקש. הפרויקט ייתמך ברפרט ביבליוגרפי מבוקר ויוכיח יכולת הבנה, ניתוח וביקורת של גוף הידע הרלוונטי לפרויקט.
- קבלת ציון 70 לפחות בשיעורי הסטודיו וציון 60 לפחות בשאר קורסי התוכנית.
- קבלת ציון ממוצע של 70 לפחות בכלל קורסי התוכנית.
- תשלום מלוא שכר הלימוד ותשלומי החובה האחרים כפי שנקבעו על-ידי האקדמיה.
- החזרת כל הציוד והספרים הנמצאים ברשות הסטודנט והשייכים לאקדמיה.

### הצטיינות בלימודים

ממוצע הציונים יכול את כל הקורסים שנלמדו במהלך התואר השני. הצטיינות יתרה – תינתן לסטודנט שממוצע ציוניו הנו 95 ומעלה. הצטיינות – תינתן לסטודנט שממוצע ציוניו הנו 90 ומעלה. במידה ולא יהיה סטודנט כזה תינתן הצטיינות לחלק העליון של 5% מהסטודנטים הראשונים בתנאי שממוצע ציוניהם יהיה מעל 85.

### תנאי מעבר משנה א' לשנה ב'

בסוף שנה א' תבדוק ועדת הציונים את מצבם הלימודי של הסטודנטים. לצורך מעבר משנה א' לשנה ב' בתוכנית על כל סטודנט לקבל ציון ממוצע של 70 לפחות בקורסי הסטודיו ולהשלים שני שליש מחובותיו בחטיבה השנייה בתוכנית – תיאוריה והיסטוריה של תבנית עיר.

לאור גיליון ציוניו של הסטודנט ועמידתו בדרישות הנ"ל תקבע הועדה את המשך לימודיו. כמו כן בסמכות הועדה, במידת הצורך, להמליץ בפני ועדת ההוראה של התוכנית להעביר סטודנט לסטטוס "על תנאי" למשך סמסטר אחד בלבד בשנה"ל הבאה ולקבוע תנאי פרטני להמשך לימודיו כגון: דרישה לחזרה על קורסים, הגשת תיק עבודות או קביעת דרישות אקדמיות נוספות מעבר לתוכנית הלימודים הרגילה. בתום סמסטר אחד במעמד "על תנאי" תתבנס הועדה מחדש לדון במצב לימודיו של הסטודנט. הועדה תוכל להחליט להסיר סטטוס "על תנאי", להאריך סמסטר אחד נוסף או להודיע לסטודנט על הפסקת לימודיו.

### ציוני סטודיו

נכשל	0-59
ממשיך על תנאי	60-69
עובר	70-95

### מועד הגשה מיוחד

השלמת חובות בקורס/סטודיו (שלא הושלמו מסיבות כגון מילואים או מחלה) תאושר לאחר הגשת מכתב לוועדת הוראה. בקשה זו חייבת לכלול המלצת המרצה האחראי על הקורס/סטודיו, ויש להגישו מיד עם שובו של הסטודנט ללימודים.

פירוט נוסף בנושא תקנות אקדמיות, מלגות, פרסים וחילופים, ראה בפרקים השונים ובתקנון הסטודנטים בשנתון זה.

### חטיבה 1: לימודי עיצוב

#### סטודיו א': מבוא בסוגיות יסוד

1016-730 / סמסטר א', 6 נ"ז, 3 שש"ש

פרופ' זאב דרוקמן, אדר' דוד גוגנהיים,

ד"ר ג'ודי גרין

סטודיו א' (מבוא) יעסוק בהיבטים הבסיסיים של הנושא. במסגרתו יוצגו סוגיות יסוד הקשורות במכלול נושאי העיצוב האורבני, נושאים אלו יכללו התייחסות לפיתוח ובינוי ובמושגים של נופי תרבות ו-historic urban landscapes. הסטודיו חותר להעמיד את הלומדים מול מצבים נתונים והיפותטיים, להכשירם לזהות את שדות הידע הנחוצים להם ואת מקורותיהם הזמינים, להכשירם לעבודת צוות לקראת תוכניות החקר והפעולה האופטימליות במצבים תכנוניים אלה. הלומדים יידרשו להציג הצעות לתבנית היישוב והעיר כעבודה אישית. הצגת העבודה תהיה מלווה ברקע מחקר-ביבליוגרפי ובדו"ח כתוב.

#### סטודיו ב': ירושלים: חקר מקרה

1026-730 / סמסטר ב', 3 שש"ש, 6 נ"ז

פרופ' זאב דרוקמן, פרופ' מייק טרנר,

ד"ר דורון בר

הסטודיו יהיה רב-תחומי ויחותר לחבר את המידע הרחב יותר בעיצוב, עם היבטים של ביצוע והשפעה, ולהבין לעומקם נושאים חברתיים לא רק באמצעות סיכומי מחקר נגישים, אלא גם

באמצעות משחקי תפקיד וסימולציות. בסטודיו ישולבו כיתות אמן וחקר-אירוע בהנחיית מרצים אורחים. יושם דגש על ירושלים המאפשרת דיון אורבני וארכיטקטוני על העיר האוניברסאלית שאינה שייכת רק לתושביה ועם זאת מנהלת חיי יום יום ברחובותיה ובשכונותיה. ההבנה כי ירושלים מתקיימת מתוך קיום הקונפליקט ולא מפתורו הינה מדרגה אינטלקטואלית עקרונית שיש לעמוד עליה.

#### ניהול וממשק העיר

1064-730 / שנת 4, 4 נ"ז, 4 שש"ש

מרכז: פרופ' מייק טרנר

ד"ר משה הירש, ד"ר רון לשם, יעקב אודיש, עו"ד יורם בר-סלע

כלים להבנת פיתוח העיר, תקשורת, תשתיות ואיכות הסביבה הינם מנגנוני תמיכה בסיסיים בויקה לסטודיו העיצוב ולעבודות הלומד. הקורס ניתן ע"י פרופ' מייק טרנר ומרצים אורחים על-פי ארבעה מודולים. כל ארבע מודולים יהיו בני שבעה מפגשים. ארבעת המרצים: ד"ר משה הירש בתנועה, ד"ר רון לשם באיכות הסביבה, מר יעקב אודיש, השמאי הממשלתי לשעבר, בכלכלה ושמאות ועו"ד יורם בר-סלע בחקיקה, יעבירו קורס בן 14 שעות הרצאה (שעתים כפול שבעה מפגשים) ושעות תרגול שיעשו על רקע עבודת הסטודיו של הסטודנט בנוסף לשעות אלה.

#### סטודיו ג': סוגיות בעיצוב אורבני

1036-730 / 3 שש"ש, 6 נ"ז

הקורס לא יינתן במהלך שנה"ל תש"ע

צוות א': פרופ' מייק טרנר, אדריכל דוד גוגנהיים

ואדריכל נוף

צוות ב': פרופ' זאב דרוקמן,

GIS: גב' יונת מגל

#### פרויקט גמר

1056-730 / 3 שש"ש, 6 נ"ז

לא יינתן במהלך שנה"ל תש"ע

פרופ' מייק טרנר, ד"ר מאיה חושן, ד"ר ענת דוד

ארטמן, אדר' דוד גוגנהיים

### חטיבה 2: תיאוריה והיסטוריה

#### של תבנית העיר

הקורסים בחטיבה זו יינתנו בימי רביעי בהר- הצופים במסגרת הלימודים העיוניים של בית הספר לתארים מתקדמים של בצלאל. פרוט הקורסים בפרק היסטוריה ותיאוריה, בית הספר לתארים מתקדמים.

היסטוריה ותיאוריה  
בית הספר לתארים מתקדמים

129



על הסטודנט לצבור לפחות שני שלישים ממכסת הנקודות בשנה א' בקורסי המחלקה להיסטוריה ותיאוריה וזאת כתנאי מעבר לשנה ב'.

סטודנט בתוכנית התואר השני נדרש במסגרת חובותיו לתואר ללמוד קורסים עיוניים במסגרת בית הספר לתארים מתקדמים. תוכנית הלימודים לתארים המתקדמים מותאמת לכל אחת מן מתוכנית המ.א. ומשתנה בהתאם לצרכי התואר. התוכנית מורכבת מקורסי חובה ובחירה המפורטים להלן. במסגרת קורסי הבחירה פתוחים בפני הסטודנטים קורסים מתוכניות אחרות, בכפוף לאישור אותה תוכנית. הרישום לקורסים אלו יתבצע במזכירות התוכנית בה לומד הסטודנט. בנוסף, ועדת הוראה ו/או יועץ המ.א. של התוכנית יכולים לאשר באופן פרטני וחריג השתתפות בקורס בחירה מתקדם מתוכנית התואר הראשון של המחלקה להיסטוריה ותיאוריה בימי א' ו-ד' המועברים על-ידי מרצה בעל תואר שלישי לפחות. ראשי התוכנית יתאמו עם ראש המחלקה להיסטוריה ותיאוריה ד"ר דנה אריאלי-הורוביץ את תוכנית הלימודים וסגל הלימודים העיוניים. עם תחילת שנת הלימודים ימונה מרכז ללימודים עיוניים מטעם המחלקה להיסטוריה ותיאוריה.

### תנאי להגשת פרויקט גמר

על הסטודנט לצבור לפחות שני שלישים ממכסת הנקודות הנדרשות לתואר בקורסי המחלקה להיסטוריה ותיאוריה וזאת כתנאי להגשת פרויקט הגמר.

## התמחות 'ניהול עיצוב'

### קורסי חובה: שנה א'

מתודות אנתרופולוגיות

#### בסביבת עיצוב

פרו"ס, שנה א', סמסטר א', 1 נ"ו. יום ד', 9:00-10:30

מנחה: יונה וייץ

מטרת הקורס להקנות מערך ידע מורחב של אסטרטגיות מתודולוגיות המתרימות את שדה הפעולה של העיצוב והמעצב.

שדה המחקר האנתרופולוגי מציע כלים שונים ומגוונים לפענוח מהלכים ותהליכים חברתיים, תרבותיים, כלכליים ופוליטיים. השימוש במתודולוגיה האנתרופולוגית כאסטרטגיית עבודה בסביבת עיצוב מקנה למעצב כלי מקצועי המזוהה ומפענח את המרחב בו פועלים המעצב. הלקוח (client) והמשתמש (user). כלי המחקר העומדים לרשות האנתרופולוגיה נשענים על מתודולוגיית שדה של תצפית וראיון השימוש המקצועי באסטרטגיית פענוח אלו מאפשר למעצב להשיב למזמין בצורה מדויקת. תכני הקורס יבחנו באמצעות תרגיל אמפירי העוסק בשדה העיצוב תעשייתי.

## דילמות ניהוליות בפרקטיקה של ניהול העיצוב

שנה א', סמסטר א', 2 נ"ז. יום ד', 11:00-14:00

מנחה: ד"ר שני קונה

מנהל העיצוב נדרש להנהיג קבוצות פיתוח הטרוגניות בעולם ארגוני מורכב ודינאמי, תוך התמודדות על נחיצותו ושילובו של תחום ניהול העיצוב בארגונים שונים. ידע בפסיכולוגיה ארגונית נועד להעשיר את ההבנה התיאורטית והמעשית של מנהל העיצוב בארבעת התחומים הבאים: ניהול צוות עובדים, קבלת החלטות, משא ומתן וניהול זמן. הקורס ישלב הרצאות אורחים, תרגילי אמצע ועבודה מסכמת.

## מושגי יסוד בשיווק

שנה א', סמסטר א', 1 נ"ז. יום ד', 14:30-16:00

מנחה: ד"ר יחזקאל כסיף

מטרת הקורס: לחשוף את הסטודנטים לחשיבה שיווקית ולהפגישם עם עולם השיווק המודרני. להקנות לסטודנטים ידע וגישה לנושאי השיווק. להציג לסטודנטים שיטות שיווק חדשניות, דרישות שוק, צרכי לקוחות ועמידה מול אתגרי התחרות. הצגת השיקולים בקבלת החלטות לפיתוח ולעיצוב מוצרים. בניית תוכנית שיווקית לפירמה. העמדת כלים מעשיים לניהול השיווק של העסק וכיצד לשווק שירותי עיצוב תעשייתי. נושאי הקורס: מהות השיווק, התפיסה השיווקית המודרנית, שביעות רצון לקוחות, המעבר מלקוח מרוצה ללקוח מוקסם. ההבדל בין שיווק למכירות, מכוונות העסק לשוק, שימור לקוחות וחשיבותו, בניית מערכת CRM, תמהיל השיווק ומרכיביו,

עקרונות בניית תוכנית שיווקית. תכנון אסטרטגיה שיווקית, בידול המוצר, פילוח השוק וזיהוי שוקי מטר, עוצמות וחולשות אסטרטגיות, SWOT. התנהגות לקוחות וניתוח צרכנים, תהליך החלטת הקניה והפסיכולוגיה של הלקוח. מערכות מידע שיווקי. מדיניות מוצרים, חדשנות מוצרים, מחזור חיי המוצר. שיטות להמחרת מוצרים. מדיניות הפצה וניהול ערוצי שיווק וגורמי ביניים. מדיניות קידום מכירות, תקשורת שיווקית, פרסום, יחסי ציבור, פעילות קד"מ. ניהול השיווק של שירותים, שיווק באינטרנט.

## כלכלה למעצבים

שנה א', שנת 2 נ"ז. יום ד', 16:30-18:30

מנחה: ד"ר ערן מנס

עוזרת הוראה: גיטלסון נטליה

קורס זה מוקדש לכלכלת העיצוב ומועבר בדרך של הרצאות פרונטאליות, תרגילי כיתה ותרגילי בית. מטרתו העיקרית של הקורס הנה לחשוף את התלמיד לתרבות חשיבה כלכלית, וכן להעניק לו כלים להבין תהליכים כלכליים, ולקבל החלטות כלכליות. הקורס יתחיל מהצגת המושגים הכלכליים היסודיים ביותר, כגון מחסור, ערך, עלות אלטרנטיבית, יתרון יחסי, התמחות, יעבור לדיון במושג השוק התחרותי כמנגנון להקצאת מקורות, יעסוק בבדיקות כדאיות והערכת פרויקטים ויעמיק במושגים הקשורים במזון הפירמה. חלקו השני של הקורס יתמקד בעיקר במקרו-כלכלה, הבנת השווקים המקרו-כלכליים, אופן פעולתם וקשרי הגומלין ביניהם, המערכת הקיינסיאנית ועיקרי תפיסותיה, וכן אסכולות נוספות בחשיבה המקרו

כלכלית. דגש מיוחד יינתן למשבר הכלכלי של מינו, ולהבנת משברים כלכליים בכלל.

## מחקר וכתובה בסביבת עיצוב

סמינר, שנה א', סמסטר ב', 4 נ"ז. יום ד', 9:00-12:00

מנחים: פרופ' יערה בראון ושרון דנציג

לקורס זה שני יעדים עיקריים: הראשון, לאפשר לסטודנטים, באמצעות תהליך מובנה, ללמוד ולתרגל מחקר, תיעוד, וכתובה אקדמית איכותית על כל מרכיבי התהליך. השני, לקדם יחד עם הסטודנטים, באמצעות חקירה וכתובה את גוף הידע האקדמי של שדה העיצוב בישראל. בכל שנה נבחרת קבוצת-אוכלוסיה, מובהקת במאפייניה בחברה הישראלית, ונבחנים השינויים, התמורות והמהפכות שעברו עליה מבחינה חומרית ועיצובית, תוך לימוד ההקשר החברתי, התרבותי והפוליטי הרחב שגרם לכך. בשנה"ל תש"ע יתמקד הקורס בקבוצות שוליים ובקהילות אוטוריות בישראל. הקורס יושלם סיורים, הרצאות אורח, תרגילי בית, רפרט כיתתי והגשת עבודה מסכמת.

## ניהול חדשנות ויצירתיות

שנה א', סמסטר ב', 1 נ"ז. יום ד', 12:30-14:00

מנחה: ד"ר ניר בן אהרון

תהליך הפיתוח הנכון של מוצרים חדשים מהווה נקודת מפגש בין רוב הפונקציות הניהוליות הפועלות בפירמה תעשייתית ולעתים דורש חיבור גם לפונקציות חיצוניות המשלימות את התהליך. כל אחת מהפונקציות הניהוליות מביאה לשולחן הפיתוח את האילוצים, הדרישות והאינטרסים שלה. לכן ניהול תהליך החדשנות צריך לשלב

חזון, יצירתיות והובלה מקצועית של צוות החדשנות. בקורס נדון בתהליך החדשנות במפעל תעשייתי, בצרכים והחסמים בשלבים השונים של התהליך, בבעיות האופייניות לחדשנות, ובהגדרת צורכי החדשנות של המפעל. נתמקד בהנחיית צוות החדשנות בשלבים היצירתיים של תהליך החדשנות, תוך שימוש בטכניקות שונות לעידוד יצירתיות בצוות וסיוע לקבוצה להגיע לרעיונות יצירתיים למוצרים חדשים. בקורס יילמדו ויתורגלו טכניקות שונות של עידוד יצירתיות מתוך משפחת הטכניקות המורפולוגיות, החשיבה הרחבתית, והחשיבה הארגונית.

### אסטרטגיה בינלאומית

שנה א', סמסטר ב', 1 י"ז. יום ד', 16:00-14:30

מנחה: אוהד רף

מטרת הקורס הנה להקנות לסטודנטים כלים להבנה וניתוח של הפעילות הבינלאומית של חברות עסקיות. במהלכו ירכשו הסטודנטים כלים אנליטיים שיאפשרו להם להבין את השפעת הסביבה העסקית הבינלאומית, האסטרטגיה של החברה על סיכויי ההצלחה והכישלון בפעילות עסקית בזירה הבינלאומית. במהלך הקורס נדון גם בנושאים: סחר בינלאומי, השקעות זרות, חברות רב-לאומיות, הערכות עסקית לפעילות בינלאומית, אסטרטגיות ומבנים ארגוניים בינלאומיים, היבטים פונקציונאליים והשגת תחרותיות בינלאומית. הקורס יכלול הרצאות, דיונים, מצגות ותרגול מעשי. כמטלת סיום יידרשו הסטודנטים לנתח היבטים עסקיים רלבנטיים לחברה העוסקת בפעילות בינלאומית.

## **התמחות 'אודות עיצוב'**

### **'קורסי חובה: שנה א'**

#### מתודות אנתרופולוגיות

##### בסביבת עיצוב

פרו"ס, שנה א', סמסטר א', 1 י"ז. יום ד', 9:00-10:30

מנחה: יונה וייץ

מטרת הקורס להקנות מערך ידע מורחב של אסטרטגיות מתודולוגיות המתרימות את שדה הפעולה של העיצוב והמעצב. שדה המחקר האנתרופולוגי מציע כלים שונים ומגוונים לפענוח מהלכים ותהליכים חברתיים, תרבותיים, כלכליים ופוליטיים. השימוש במתודולוגיה האנתרופולוגית כאסטרטגית עבודה בסביבת עיצוב מקנה למעצב כלי מקצועי המזוהה ומפענח את המרחב בו פועלים המעצב, הלקוח (client) והמשתמש (user). כלי המחקר העומדים לרשות האנתרופולוגיה נשענים על מתודולוגית שדה של תצפית וראיון. השימוש המקצועי באסטרטגיות פענוח אלו מאפשר למעצב להשיב למזמין בצורה מדויקת. תכני הקורס יבחנו באמצעות תרגיל אמפירי העוסק בשדה העיצוב תעשייתי.

#### מתודות אנתרופולוגיות

##### בסביבת עיצוב - פרוייקט שדה

##### מורחב בסביבת עיצוב -

##### עבודה כתובה

חובה לסטודנטים מההתמחות 'אודות עיצוב'

שנה א', סמסטר א', 1 י"ז

## **מחקר וכתובה בסביבת עיצוב**

סמינר, שנה א', סמסטר ב', 4 י"ז. יום ד', 9:00-12:00

מנחים: פרופ' יערה בראון ושרון דנציג  
דרישת קדם: פרו"ס מתודות אנתרופולוגיות  
בסביבת עיצוב

לקורס זה שני יעדים עיקריים: הראשון, לאפשר לסטודנטים, באמצעות תהליך מובנה, ללמוד ולתרגל מחקר, תיעוד, וכתובה אקדמית איכותית על כל מרכיבי התהליך. השני, לקדם יחד עם הסטודנטים, באמצעות חקירה וכתובה את גוף הידע האקדמי של שדה העיצוב בישראל. בכל שנה נבחרת קבוצת-אוכלוסייה, מובהקת במאפייניה בחברה הישראלית, ונבחנים השינויים, התמורות והמהפכות שעברו עליה מבחינה חומרית ועיצובית, תוך לימוד ההקשר החברתי, התרבותי והפוליטי הרחב שגרם לכך. בשנה"ל תשס"ט יתמקד הקורס בקהילה החרדית בישראל. הקורס יכלול סיורים, הרצאות אורח, תרגילי בית, רפרט כיתתי והגשת עבודה מסכמת.

### עיצוב עכשווי

סמינר, שנת א', שנה א', 4 י"ז

ימי ד', סמסטר א', 11:00-12:30; סמסטר ב', 12:30-14:00

מנחים: ד"ר אורי בר טל ויובל סער

הקורס "עיצוב עכשווי" יסקור מגמות, תיאוריות, מוסדות ומעצבים מובילים בשדה העיצוב של זמננו. הקורס יציג את השיח העכשווי אודות העיצוב ואת ההקשר הרחב בין מוצרי העיצוב לבין מגמות תרבותיות, כלכליות, חברתיות, תקשורתיות ואסתטיות. בכך יציע הקורס מבט רחב על היסודות השונים היוצרים את תרבות

שוברות קופה), על הביאנלות הותיקות ועל תופעת הביאנלות ההמונית של העשורים האחרונים. בין הנושאים שידונו: מזויאון הלובר – מאוסף משפחת המלוכה למזויאון לאומי הפתוח לקהל הרחב, המוזיאונים הגדולים של המאה ה-19, מוזיאונים אנציקלופדיים, מוזיאונים תקופתיים, ומוזיאונים של אמן אחד (מוזיאון רודן, מוזיאון פיקאסו, מוזיאון דאלי, מוזיאון נחום גוטמן, בית ראובן וכו'). אוצרי אוספים (אלפרד באר מהמומה, ניו-יורק, ומדיניות רכישה המכתיבה את הקאנון) ואוצרים עצמאיים (הרלד זימן כאב טיפוס לאוצר עצמאי). אוצרים בעלי סדר יום אידיאולוגי – מארשה טאקר, קתרין דוד, אוקיי אנוזור, ואוצרים בולטים בסצנה העכשווית – מסימיליאנו ג'וני, פרנצ'סקו בונאמי, הו הנרו, הנס אולריך אובריכט, והתופעה של אמנים-אוצרים – רירקריט טירואנייה, דורון רבינא. תערוכות בולטות במסגרת הביאנלות, הדוקומנטה והמניפסטה, ותערוכות שהן ציון דרך – "קוסמי ארץ", "צייטיגייסט", "פוסט יומן", "סנסיישן", "ילדות רעות", ובארץ – "דלות החומר", "מסלולי נדודים", "קדימה", "הלנה". סקירה של מפת המוזיאונים, הגלריות והאוצרים בארץ. לצד השיעורים העיוניים יוקדשו מספר שיעורים לביקורים בתערוכות ופגישות עם אוצרים – אוצרי מוזיאונים, אוצרי אוספים פרטיים, ואוצרים עצמאיים. המטלה של הקורס תהיה לאצור תערוכה (שתוצג בגלריה בסמסטר השני). תהליך העבודה על התערוכה יתחיל מחלוקה לשתי קבוצות עבודה, כל קבוצה תעבוד על תערוכה משלה. במהלך השיעורים נעבוד יחד על

## תואר שני באומנויות M.F.A

### שנה א'

על הסטודנטים לצבור 6 נ"ז בלימודיהם על-פי הפרוט הבא:

קורס חובה / אוצרות: בין תיאוריה לפרקטיקה  
1 נ"ז  
סמינר – 4 נ"ז  
קורס בחירה מתקדם – 1 נ"ז  
(ראו רשימה מפורטת בהמשך)

### קורס חובה

#### אוצרות: בין תיאוריה לפרקטיקה

2 / 21800150 ש"ס, סמסטר א', 1 נ"ז. יום ד', 17:30-19:00

#### רותי דירקטור

הקורס יעסוק במכלול ההיבטים העומדים מאחורי תהליך הקמת תערוכות – מנקודות המבט של האוצר, האמן והצופה. השיעורים העיוניים יציגו סקירה של אופני תצוגה, התפתחות תחום האוצרות וגישות אוצרותיות. במהלך הקורס נסקור את התפתחותם של חללי התצוגה מחדרי אוספים וחדרי מוזריות עד למוזיאונים של עידן הנאורות, ומסלונים של המאה ה-19 לגלריות ו"הקוביה הלבנה" של המאה ה-20, תוך שימת דגש על הקשרים בין אמנות, חלל תצוגה, אוצר וקהל. נתעכב על התפתחות מוסד התערוכות (תערוכות יחיד, תערוכות נושא, תערוכות מוזיאוניות

העיצוב במאה ה-21 ואת מקומו והשפעתו בחברה העכשווית. תוך כדי הצגת השיח החדש יעורר הקורס דיון בנוגע למקומו של העיצוב במאה ה-21, לא רק כמשקף את החברה ואת רוח התקופה, אלא גם כמכשיר בעל עוצמה תרבותית, היוצר אידיאולוגיה חדשה המשפיעה על הדרך בה אנו תופסים את עצמנו ואת העולם סביבנו. במהלך הקורס נקרא מאמרים, פרסומים וביקורות אודות עיצוב עכשווי, ונתבונן בעבודות של חברות עיצוב ומעצבים בינלאומיים מרכזיים. כמו כן, נבחן את יחסם של אלה לסוגיות חברתיות כמו המשבר הכלכלי, המודעות האקולוגית, הממשק בין שוק האמנות לשוק העיצוב וכדומה. בנוסף יינתן דגש על היכרות עם השחקנים השונים בשדה העיצוב הבינלאומי, ובהם חנויות וגלריות לעיצוב, מגזינים, בלוגים ואתרי אינטרנט הבונים את השיח העכשווי.

השלמת 2 נ"ז נוספות מתוך קורסי הבחירה של היסטוריה ותיאוריה, בית הספר לתארים מתקדמים.

## קורסי בחירה מתקדמים

### עיצוב תרבות וגלובליזציה

2 / ש"ס, 1 ת"י 2700557

סמסטר א', יום ד', 14:00-12:30

ד"ר אשר סלח, ד"ר אורי ברטל

גלובליזציה, פוסט מודרניזם ומהפכת המידע, הם נושאים שנכנסו לשיח הציבורי העכשווי בתחומים כגון פילוסופיה, פוליטיקה, כלכלה ואנתרופולוגיה כמו גם בעיצוב ואסתטיקה. מטרת הקורס להבהיר ולהציע פרשנויות של מושגים אלה ולסקור את השינויים שחלו בעולם בחברה, בפוליטיקה, בתרבות הצריכה ובכלכלה החדשה, בטכנולוגיות חדשות, בשפות אסתטיות חדשות ויחסי הגומלין של כל אלו עם עולם העיצוב. הקורס ינסה להציג הן את החשיבות התיאורטית של השיח הפילוסופי אודות העיצוב והן את השפעת ההקשר החדש הסוציו-אקונומי על ייצור ותכנון מוצרי צריכה תוך הצגה של מספר מקרי מבחן באסיה, אירופה, אמריקה וההיסטוריה של העיצוב במאה השנים האחרונות. במהלך הסמסטר יתארחו מרצים מן המובילים בתחום העיצוב בישראל ובעולם, שיציגו היבטים מעשיים של הקשר בין מקומי לגלובאלי, של הגדרה מחדש של תחומי ידע שונים ושל פרספקטיבות על העיצוב במילניום הנוכחי.

קריאה פילוסופית

בטקסטים של אמנות עכשווית

2 / ש"ס, 1 ת"י 1700619 סמסטר א', יום ד', 14:00-12:30

ד"ר חיים דעואל לוסקי

בקורס נעסוק בקריאת טקסטים (הרוב בעברית)

## פילוסופיה, אמנות וביקורת תרבות

4 / ש"ס, 4 ת"י 9301633 סמסטר א', יום ד', 17:30-14:30

ד"ר רפאל זגורי-אורלי

בכדי לפתוח דיון ראוי לשמו בנושא זה, יהיה עלינו תחילה להבהיר את המקורות הפילוסופיים וההיסטוריים של מושג הביקורת כפי שנוסח לראשונה בתקופת הנאורות ובמהלך המודרנה החל בקאנט, דרך הטלתו בספק בדיאלקטיקה ההגליאנית ובגנאולוגיה הניטישיאנית ועד לנסיין לחשוב מעבר לו בדקונסטרוקציה הדרידיאנית. בהמשך לכך נבחן את היחס בין הביקורתיות הקאנטיאנית הפילוסופית לתופעת האמנות, יחס שמלכתחילה מאתגר באופן מהותי את אופקיה הביקורתיים של המחשבה ומהווה למעשה תנאי הכרחי לעצם כינונה כביקורתית. מדוע דווקא האמנות מכריחה את המחשבה לחזור ולהגדיר את עצמה מחדש כביקורתית? ולמה עולם האמנות דורש לעיתים חיפוש אחר מושג אחר מזה של הביקורת בכדי להתייחס לאמנות? וכיצד יכולה יצירת האמנות לבקר את השדה שמתוכו ובזכותו היא פועלת? שאלות אלו, שהרלבנטיות שלהן מעולם לא התפוגגה, יקבלו את המשקל הראוי מתוך חקירת האספקטים הפוליטיים-סוציולוגיים של הביקורת ומתוך התבוננות בקונטקסט התרבותי של האמנות.

גיבוש רעיון, נארגן ביקורי טודיו אצל אמנים, ונחלק את העבודה בין ביקורי טודיו אצל אמנים, כתיבת טקסט, הפקה ויחסי ציבור. השיעור ילווה בטקסטים הנוגעים בשאלות של אוצרות, תפישת המוזיאון וחלל התצוגה.

## סמינרים

### אמנות ומציאות העבר

4 / ש"ס, 4 ת"י 2301621 סמסטר א', יום ד', 17:30-14:30

ד"ר עדי אפעל

הסמינר יעסוק באופן בו האמנות הפלאסטית, מראשיתה ועד ימינו, מייצגת, מציגה, מגלמת, מחקה, מנציחה, מממשת משחזרת, מצטטת, מרחיקה, או מכחישה את העבר. כך נתייחס לסוגיות כמו: חיוניותה של המסורת; מושג ה"השפעה"; מושג ה"ציטוט"; מעמדו התרבותי והמטאפיזי של העבר; היכוכים והשקות בין אמנות והיסטוריה, אמנות ופילולוגיה, אמנות וזיכרון, אמנות וארכיאולוגיה, אמנות והארכיבי; מחשבת תולדות האמנות; העמדת מודל לחשיבת מציאות-העבר. חובות התלמידים: נוכחות מלאה (עד 3 חיסורים בסמסטר, שבועות השינויים נחשבים ככל שבוע אחר וחסור בהם נחשב כחסור לכל דבר), רפרט, קריאה לפי הנדרש, עבודה מסכמת.

של ביקורת האמנות, תוך הישענות ובחינה של מעמדה של הכתיבה ה"ביקורתית" מן המאה ה-18 ועד לימינו. בחלקו השני של השיעור נעיין בקלאסיקה של תולדות ביקורת האמנות מידירו ועד פריד. לבסוף, נבחן את השיבות של מושג ה"ערך" בהבניית הפרדיגמה הביקורתית. חובות התלמידים: נוכחות מלאה (עד שלושה חיסורים בסמסטר, שבועות השינויים נחשבים ככל שבוע אחר וחסור בהם נחשב כחסור לכל דבר), רפרטים + דו"ח או עבודה.

## סמינר

סמינר חובה מתקדם M.F.A

יום ד, 14:30-17:30

שם הקורס וסילבוס יתפרסמו בהמשך

## קורסי בחירה מתקדמים

ראו פירוט הקורסים ברשימת קורסי הבחירה.

נבחן את הדומה ואת השונה ביניהם. נגישותו של העולם, הקלות היחסית של התנועה בו, מעוררת את הרושם שהכל מוכר יותר. נבחן את השאלה הזו ואגב כך נדון בשאלת הפערים והקשרים בין תרבויות. נבחן תיעודים ויצוגים של מסעות שונים מתקופות שונות – וימני מסע, טקסטים ספרותיים, סרטים ופרויקטים צילומיים – ונדון בהם בעזרת טקסטים תאורטיים.

2 ש"ס, 1 נ"י. סמסטר א', יום ד, 10:30-12:00

שם הקורס וסילבוס יתפרסמו בהמשך  
ד"ר עירד קמחי

## שנה ב'

על הסטודנטים לצבור 6 נ"י בלימודיהם על-פי הפרוט הבא:

קורס חובה: ביקורת אמנות – 1 נ"י

סמינר בהנחיה אישית – 4 נ"י

קורס מתקדם – 1 נ"י (ראו רשימה לעיל)

## קורס חובה

ביקורת אמנות:

ביקורת, ערך, אמת ומציאות

2 ש"ס, 1 נ"י. סמסטר א', יום ד, 12:30-14:00

ד"ר עדי אפעל

בחלקו הראשון של השיעור נעמיד תשתית מבנית לאופן שבו פועל ה"סובייקט הביקורתי", בתחום

הנכתבים על אמנות עכשווית, מתוך קטלוגים, כתבי עת, ספרים ומניפסטים. נבקש לנתח ולהכיר את המקורות הפילוסופיים עליהם נשענים הכותבים, ובעיקר – נעסוק בהבנה מקבילה – של האמנות יחד עם הטקסט. בכל שיעור נעמיד במרכז טקסט + תמונה (או תערוכה), ונשחזר את הדרך בה התמונה מתקרב/מתרחקת מהטקסט, והטקסט מתקרב/מתרחק מהתמונה, ובעצם, נלמד לעשות דקונסטרוקציה הן לאמנות והן לכתיבה על אמנות. העבודה בשעור תהיה בחציה עיונית ובחציה מעשית: קריאה בטקסטים עובדת הרבה יותר טוב דרך כתיבה, דרך הניסיון לכתוב כתיבה ביקורתית אשר לוקחת בחשבון את הביקורת שלנו על המאמרים אותם נקרא במשותף. נבקש ללמוד כיצד ניתן לכתוב כתיבה מדויקת יותר, שאינה מוותרת על הדמיון ועל ההשראה, על האסוציאציה ועל הסובלימציה, על האפשרות של הטקסט לעמוד במקום המרחיב את היצירה ולא מצר את דרכיה בעולם.

המסע: מאודיסיאוס לג'יימס

בארץ הקודש

2 ש"ס, 1 נ"י. סמסטר א', יום ד, 10:30-12:00 / 9301627

ד"ר תמר ברגר

דיון במושג המסע, שמלווה את החברה האנושית כמעט מראשיתה. מצבאות היוונים, עד לתייר הישראלי בתאילנד; ממרקו פולו עד לנדודיו של הפועל הסיני לישראל; מהמסע הרגלי עד לשיטוט ברשת. העולם הזה הוא במידה ניכרת עולם נוסע: תיירים, פועלים, אנשי עסקים – כולם זזים. נושה בין הנוסעים של פעם לנודדים של היום,

קורסי חובה

מדעי החברה ותבנית העיר

2011-730 / סמסטר ב', 1 שש"ש, 1 נ"ז

ד"ר מירב אהרון גוטמן

הקורס מפעיל ידע ושיטות מחקר ממדעי החברה להבנת העיר, הכפר והמרחב, בזיקותיהם ההדדיות, מנקודת המבט של אוכלוסיית תושביהם. הוא מאפשר להסתכל על העיר כמכלול ועל הקשרים וההקשרים שבה. הוא מכוון מבט אל האנוש והאנשים שנמצאים בעיר ובסביבתה, בגלוי ובסמוי באטום ובשוקף, בבנוי ובפתוח.

תכנון עיר ואזור א':

מחשבה תכנונית

2031-730 / סמסטר ב', 1 שש"ש, 1 נ"ז

ד"ר נועה הייזלר-רובין

הקורס עוסק בתכנון הערים המודרני מאז ראשיתו, באמצע המאה ה-19, ועד היום. במסגרת זו נסקרים הרעיונות התכנוניים המובילים, לרבות שיטות התכנון והגישות העיקריות, ומוצגות הדילמות המרכזיות בפניהן עמד התכנון במחצית השנייה של המאה העשרים. דגש מיוחד יינתן לתכנון עיר ואזור בעשור האחרון ולמשברים התכנוניים הבולטים בימינו. נושאי הקורס:

1. התכנון המכונה "אוטופי": תפיסת הסביבה הבנויה בעיני התיאורטיקנים.
2. רציונליזם ומודרניות: התפתחות התכנון המדעי.

3. העברת האחריות לתכנון לידי הממסד הלאומי: הקמת מערכות התכנון המודרניות.
4. תכנון ערים וקבלת החלטות רציונאלית.
5. ביקורות מוקדמות על החשיבה התכנונית: תכנון מסנגר, תכנון מצטבר.
6. תכנון הערים מפרספקטיבה סטרוקטורלית-נאו-מרכסיסטית.
7. חשיבה תכנונית בעידן הפוסט-מודרני.
8. הציבור ומערכת התכנון: תיאוריות ומודלים של שיתוף ציבור בתכנון.
9. תיאוריות של מורכבות (complexity) וחשיבה תכנונית: דמוקרטיזציה של תהליכי תכנון.

היסטוריה של תבנית עיר:

העיר המודרנית

2021-730 / 1 שש"ש, 1 נ"ז

הקורס לא יינתן במהלך שנה"ל תש"ע

פרופ' צבי אפרת, אדר' יוסי קליין

קורסי בחירה

(יש לבחור שלושה קורסים)

היסטוריה של תבנית עיר:

העיר הקדומה

2051-730 / סמסטר א', 1 שש"ש, 1 נ"ז

ד"ר דורון בר

הקורס ידון בעיר הארץ-ישראלית מראשיתה ועד התקופה הביזנטית. העיר היא יצירה אנושית ייחודית שהתעצבה בהתאם לשינויים היסטוריים, תרבותיים וטכנולוגיים. ארץ ישראל היא מן המקומות הראשונים בעולם שבהם התפתחו ערים, ובתקופות הרומית והביזנטית הייתה הצפיפות העירונית בארץ ישראל אחת הגבוהות בכל העולם העתיק. תקופת אלה הן העומדות במרכז קורס זה.

העיר היא המקום שבו הגיעה החברה הארץ ישראלית, על תרבויותיה השונות, לשיא התפתחותה. במהלך היסטורי זה נתנה הסביבה הבנויה של העיר ביטוי תרבותי ומרחבי למבני שלטון וחברה: אתרי פולחן וחולין, מוסדות הנהגה ומשפט, מערכת של שווקים ועוד. צורכי יום יום ואידיאולוגיות חברתיות ודתיות גם יחד תורגמו בעיר למבנים ציבוריים ופרטיים כאחד. בהקשר זה נעמוד על העניינים הבאים: עיצוב פיזי של העיר ואדריכלות עירונית בעת העתיקה; מרחב ציבורי לעומת מרחב פרטי; מנגנונים חברתיים בעיר; יחסי עיר-כפר; כלכלה עירונית; מבני בידור; מרחב מקודש ומקומות קדושים; אספקת מים; דרכים ונגישות; צבא וביטחון.

## סמינר חובה

### ירושלים

730-2114 / סמסטר א', שש"ש, 1 נ"4

פרופ' דוד גוגנהיים, פרופ' יהושע בן-אריה,

ד"ר דורון בר

הסמינר יעסוק בשתי תקופות:

שלהי התקופה העות'מאנית: במסגרת זו נדון בהתפתחות ירושלים בשלהי התקופה העות'מאנית, מאז ראשית המאה התשע עשרה ועד לפרוץ מלחמת העולם הראשונה. במהלך הקורס ידונו בשיעורים ובסיוורים תהליכי השינוי וההתפתחות המאפיינים את התקופה. תחילה יעסוק הקורס בתהליכים הפוליטיים-חברתיים והדתיים שאפיינו את ירושלים שבתוך תחום העיר העתיקה, עוד לפני היציאה מחוץ לחומות. לאחר מכן נתמקד בתהליך החדשני של היציאה וההתיישבות מחוץ לחומות. בקורס יושם דגש על תהליכי שינוי בויקה, לחדירת טכנולוגיות חדשות ולבניית מבנים, מכלולים ושכונות המאפיינים תקופה זו. נבחן כיצד השפיעו השינויים הרבים בתקופה זו על הרקמה האורבנית של העיר, תוך יצירת פסיפס מגוון של קהילות אתניות ודתיות שונות. בתקופה זו יצרה פעילות הנמרצת של פרטים וארגונים רבים, יהודיים, נוצריים וערבים כאחד מערך נרחב, מגוון ומורכב של מבנים יוצאי דופן ובולטים מבחינה אדריכלית; מצד אחר יצרה פעילות זו בנייה ורנקהולרית מקומית.

ירושלים בתקופת השלטון הבריטי: במרכז פרק זה בסמינר תעמוד התפתחותה של ירושלים בתקופת השלטון הבריטי, מאז הכיבוש הבריטי של העיר

היסטוריה של תבנית עיר:

### העיר המוסלמית

730-2061 / שש"ש, 1 נ"2

הקורס לא יינתן במהלך שנה"ל תש"ע

ד"ר רעיה שני

\* הקורסים 730-2051 ו-730-2061 יינתנו לחילופין

(בכל שנה יינתן קורס אחד מצמד זה).

### תכנון עירוני וגלובליזציה

730-2071 / שש"ש, 1 נ"2

הקורס לא יינתן במהלך שנה"ל תש"ע

ד"ר חיים יעקובי

\* הקורסים 730-2071 ו-730-2081 יינתנו לחילופין

(בכל שנה יינתן קורס אחד מצמד זה).

### תכנון עיר ואזור ב':

### דילמות בתכנון בן זמננו

730-2041 / שש"ש, 1 נ"1

הקורס לא יינתן במהלך שנה"ל תש"ע

### ארץ ישראל – אידיאולוגיה ונוף

730-2091 / שש"ש, 1 נ"2

הקורס לא יינתן במהלך שנה"ל תש"ע

ד"ר דורון בר

### המקום הישראלי – היבטים של

### טריטוריאליות

730-2101 / שש"ש, 1 נ"1

הקורס לא יינתן במהלך שנה"ל תש"ע

פרופ' זלי גורביץ

הדיון בהתפתחות העיר הארץ ישראלית ייעשה גם מנקודת מבט היסטורית-חברתית לגבי הנושאים הבאים: אימפריאליזם וקולוניאליזם תרבותיים – השפעות רומאיות והשפעת הנצרות כדת ממוסדת על ערי ארץ ישראל עד המאה השביעית.

\* הקורסים 730-2051 ו-730-2061 יינתנו לחילופין

(בכל שנה יינתן קורס אחד מצמד זה).

### עיר ומיתוס

730-2081 / סמסטר א', שש"ש, 1 נ"2

ד"ר ענת ארטמן דוד

מטרת הקורס היא דיון באחת הסוגיות החברתיות-תכנוניות המרכזיות המאפיינות את המרחב העירוני קרי, היות העיר הטרוגנית. מצב זה מעמיד בפני העוסקים בתכנון דילמות רבות הנוגעות לא רק לחלוקת המשאבים בעיר, אלא אף למשמעותה הסמלית בקרב הקבוצות השונות החיות בה.

בחלקו הראשון של הקורס יוצגו תיאוריות ועמדות בנוגע ליחסים החברתיים בעיר. בחלקו השני של הקורס נעסוק במרחב העירוני בישראל. הקורס בנוי הן מסדרת הרצאות והן מסיוורים.

הסוגיות: העיר וההגיון של ההון; סגרגציה; בין כפייה לבחירה; עיר ולאומיות: בין מרכז לפריפריה; ערים בקונפליקט גלובליזציה והגירה לעיר הפוסט תעשייתית; תנועות מחאה עירוניות.

\* הקורסים 730-2071 ו-730-2081 יינתנו לחילופין

(בכל שנה יינתן קורס אחד מצמד זה).



## החייאת העיר – התחדשות עירונית

730-2134 / 2 שש"ש, 4 נ"ז

הקורס לא יינתן במהלך שנה"ל תש"ע

פרופ' מייק טרנר, פרופ' דוד גוגנהיים

\* הקורסים 730-2124 ו-730-2134 יינתנו לחילופין

(בכל שנה יינתן קורס אחד מצמד זה).

### שטחים פתוחים:

### היסטוריה, פילוסופיה, עיצוב

730-2144 / 2 שש"ש, 4 נ"ז

הקורס לא יינתן במהלך שנה"ל תש"ע

ד"ר לאה דובב

## סמינרים לבחירה

(יש לבחור שני סמינרים)

### שימור, שיקום והתחדשות

730-2124 / סמסטר ב', 2 שש"ש, 4 נ"ז

פרופ' מייק טרנר

אבחנת מושג האותנטיות בזיקה לסוגיית זהותה של מורשת תרבותית במישור המקומי, הארצי ועולמי. דיון על הערכים התרבותיים והסוציו-אקונומיים ומשמעותם בקבלת החלטות בשימור. חומר רקע ומבנה אירגוני: הצגת המבנה של אונסקו, WHC – והגופים הבינ"ל הנוגעים למורשת העולמית והכרת האמנות לשימור למיניהן, כולל תבנית הגשת מועמדות לאתר לפי אמנת ההגנה על מורשת התרבות והטבע בעולם. (Convention for the Protection of World Cultural and Natural Heritage, 1972) לימוד הקריטריונים לקביעת סיווג ודירוג אתרים. רקע בהיבטים משפטיים במישור הבינלאומי וארצי.

### אמנות בעיר – עיר באמנות

730-2154 / סמסטר ב', 2 שש"ש, 4 נ"ז

הקורס לא יינתן במהלך שנה"ל תש"ע

ד"ר נעמי מאיריידן

בשנת 1917 ועד סיום תקופת המנדט והקמת מדינת ישראל ב-1948. בשיעורים ובסיוורים יידונו נושאים שונים הקשורים בתרומתם של שלושת הגורמים העיקריים שפעלו בעיר בתקופה זו: הגורם הבריטי, היהודי והערבי, תוך הדגשת התמורות והחידושים שחלו בתקופה זו לעומת שלהי התקופה העות'מאנית. בין יתר הנושאים הנדונים: השלטון הבריטי והשפעתו על שימור ותכנון העיר; בינוי מוסדות ציבור; התפתחות התשתית הפיסית של העיר; התפתחות הקהילה היהודית והערבית; שכונות הגנים היהודיות ושכונות האליטה הערביות; הסכסוך היהודי-ערבי והשפעתו על התפתחות העיר; התפתחות שירותי תיירות ואירוח ועוד. דגש יושם על חידושי התקופה מבחינה תכנונית ואדריכלית. ירושלים זכתה במהלך שלושים שנות שלטון הבריטים לחמש תוכניות שתרמו לעיצוב מרחבה של העיר. תוכניות אלו עיצבו את פניה של העיר תוך שמירה על אתריה הקדושים ופיתוח אזורי מגורים ומסחר. פריחה גדולה ניכרה גם באדריכלות, ומבנים ציבוריים ופרטיים רבים תוכננו במיטב הסגנון הבין לאומי והמודרני שחדר אל העיר בתקופה זו. אדריכלים רבים, בריטים, יהודים וערבים הביאו לפיתוח סגנון אדריכלי ייחודי שבו נתרכז בקורס זה. תקופת השלטון הבריטי התאפיינה גם בפיתוח רב של טכנולוגיית הבנייה ושימוש בחומרי בנייה חדשים.

**רביעי**

**שישי**

**לימודים עיוניים וקורסי בחירה:**

**קורסי סטודיו:**

12:15 – 09:00

סמינר ירושלים פרופ' דויד גוגנהיים,  
פרופ' יהושע בן־אריה, ד"ר דרוון בר, 4 נ"ז (סמינר)

14:00 – 09:00

סטודיו א': מבוא בסוגיות יסוד  
פרופ' זאב דרוקמן, אדר' דוד גוגנהיים, ד"ר ג'ודי גרין, 6 נ"ז (ח)

**שנה א'**

**סמסטר א'**

14:30 – 12:30

היסטוריה של תבנית עיר: העיר הקדומה  
ד"ר דרוון בר, 1 נ"ז (ב)

16:30 – 15:00

עיר ומיתוס ד"ר ענת ארטמן דוד, 1 נ"ז (ב)

19:00 – 17:00

ניהול וממשק העיר ד"ר רון לשם, יעקב אודיש, עו"ד יורם  
בריסלע. מרכז: פרופ' מייק טרנר, 2 נ"ז (ח שנתי)

**שנה א'**

**סמסטר ב'**

12:15 – 09:00

שימור שיקום והתחדשות פרופ' מייק טרנר, 4 נ"ז (סמינר)

14:00 – 09:00

סטודיו ב': ירושלים – חקר מקרה  
פרופ' זאב דרוקמן, פרופ' מייק טרנר, ד"ר דרוון בר, 6 נ"ז (ח)

14:30 – 12:30

תיכנון עיר ואזור א': מחשבה תכנונית  
ד"ר הייזלר רובין, 1 נ"ז (ח)

16:30 – 15:00

מדעי החברה ותבנית העיר ד"ר מירב אהרון גוטמן, 1 נ"ז (ח)

19:00 – 17:00

ניהול וממשק העיר ד"ר רון לשם, יעקב אודיש, עו"ד יורם  
בריסלע. מרכז: פרופ' מייק טרנר, 2 נ"ז (ח שנתי)